

جرایم نقدی به تنهایی بازدارنده نیست

زهرا محسنی فرد
جامعه‌شناس
و استاد دانشگاه

فحاشی و بی‌اخلاقی‌ها، به معنای بخشی از رفتارهای خشونت‌آمیز، مختص همه فضاهای ورزشی نیست. به این معنا که شدت فحاشی و بداخلاقی در ورزشگاه‌های فوتبال با ورزش‌هایی مانند والیبال، تنیس، دوومیدانی یا شطرنج متفاوت است. به همین دلیل، نمی‌توان به طور کلی گفت که فرهنگ ورزشی با نوعی بی‌ادبی و بی‌اخلاقی همراه است؛ بلکه این مسأله بسته به ورزش و فضای اجتماعی خاص، متفاوت است. اتفاقاً در برخی رشته‌ها، مانند کشتی، شاهد انباشت ارزش‌های اخلاقی نیز هستیم. اینکه یک رشته ورزشی متعلق به کدام طبقه و فضای اجتماعی است، مؤلفه تأثیرگذارتر و تعیین‌کننده‌تر نسبت به سن است. این اثر آقندر پرزنگ است که فرد هنگام ورود به آن فضا، فارغ از سن، مطابق با قوانین و مناسبات همان فضا رفتار می‌کند. بنابراین، نمی‌توان ایراد بی‌اخلاقی‌ها را به نسل نوجوان و جوان نسبت داد.

با این حال، این پرسش مطرح است که چرا با افزایش بی‌ادبی و خشونت‌های کلامی در جامعه، این رفتارها به نسل جوان نیز کشیده شده است؟ پاسخ این است که این موضوع مانند بسیاری از مسائل اجتماعی چندعاملی است. یکی از عوامل مهم، رسانه‌های اجتماعی مصرفی نوجوانان است که بدور از خشونت نیست. به طور مثال، سریال‌ها و برنامه‌های شبکه نمایش خانگی با برخی برنامه‌های تلویزیونی چه میزان خشونت، شوخی‌های نادرست و عبور از خطوط قرمز را ارائه می‌دهند؟

از سوی دیگر، نوجوانان، مانند سایر اقشار جامعه، با ملال و کسالت روبه‌رو هستند، اما نیاز آنها به فرار از ملال و جست‌وجوی دوپایمن بیش‌تر است. بنابراین، گاهی رویکرد آنها به فحاشی یا بی‌ادبی کلامی، نوعی تلاش برای فرار از ملال است و حتی تصور می‌کنند که این رفتار «جالب» یا «هیجان‌انگیز» است. این رفتارها نوعی سرمایه نمادین برای آنها محسوب می‌شود و تنها مختص پسران نیست، حتی دختران نوجوان نیز گاهی همین رفتارها را نشان می‌دهند. در این میان، رابطه مستقیمی با ورزش وجود ندارد.

جریمه‌های نقدی برای خاطیان ورزشی، هرچند بازدارنده و کامل نیست، اما اهمیت دارند؛ زیرا حداقل به عنوان تخلف ثبت و دیده می‌شوند. ممکن است کارکرد این جریمه‌ها بازدارندگی نداشته باشد، بلکه صرفاً هزینه تخلف را به فرد تحمیل کنند. تقویت بازدارندگی، به اقدامات و سیاست‌های مکمل دیگری نیاز دارد.

مسأله انتخاب رویکرد برای نزدیکی فرهنگ با ورزش، فراتر از یک یادداشت کوتاه است و نیازمند یک طرح ملی است. بخش‌های مختلفی که مأموریت فرهنگی و اجتماعی دارند، باید این موضوع را به دقت بررسی کنند و توصیف و تبیین دقیقی از وضعیت ارائه دهند. جامعه‌شناسان می‌توانند با داشتن سناریوهای مختلف، مداخله اجتماعی مناسبی طراحی کنند. اما طراحی مداخله اجتماعی زمانی مؤثر است که جامعه مردم خواهان تغییر وضعیت باشند. وقتی انواع سناریوها و تحلیل‌ها موجود باشد، جامعه‌شناس می‌تواند نسخه‌ای دقیق و عینی با طراحی مناسب نظام‌های اجتماعی ارائه دهد.

اتفاقات در ورزشگاه‌ها

بازتاب فشار جامعه است

هر آنچه در ورزشگاه‌ها رخ می‌دهد، ناشی از بازتاب فشار جامعه است. فدراسیون فوتبال روی این موضوعات حساسیت دارد و نمی‌خواهد این اتفاق تلخ بیفتد اما نباید توقع داشت از رفتارها خاموش باشند.

از نظر جامعه شناسی ورزشگاه‌ها محل تخلیه هیجانات منفی است به همین دلیل گاهی حاکمیت کشورهای اروپایی بابت بعضی از ناهنجاری‌های داخل ورزشگاه‌ها حساسیت به خرج نمی‌دهند، مگر در مواردی که شعارها حکایت از تبعیض نژادی، جنسی و قومیتی باشد و باعث انزجار بین فرهنگ‌ها و قومیت‌ها شود. اگرچه همیشه بکار بردن الفاظ رکیک در ورزشگاه‌ها محکوم است، ولی نباید توقع داشت تماشاگران برای تشویق بیایند، آنها دنبال تخلیه خود هستند. با این توصیف نباید نگران بود که چرا در ورزشگاه‌ها چنین اتفاقاتی رخ می‌دهد. یعنی‌ها اشتباه فکر می‌کنند ورزشگاهی خوب است که در آن شعارهای پاک و خوب داده شود. درحالی که اگر هیجانات منفی در ورزشگاه بروز داده نشود، جامعه تخلیه نمی‌شود. بیان حرف‌های منفی و ناسازآزید روانشناسی جدید گاهی تریبی و درمان به حساب می‌آید. به همین دلیل بعضی‌ها با گفتن الفاظ رکیک دچار آرامش می‌شوند. حتی خط و نشان باشگاه‌ها هم بازتاب مشکلات جامعه است. اگر جریمه نقدی بازدارنده نیست به خاطر این است که جریمه‌ها نقدی از باشگاه‌ها گرفته نمی‌شود. یعنی باشگاه‌ها جریمه‌هایشان را با طلب‌هایشان از تبلیغات محیطی یا فدراسیون تسویه می‌کنند. توقف بازی یکی دیگر از راهکارهای جلوگیری از بداخلاقی‌ها است. در قانون آمده بازی بدون تماشاگر، و بعد کسر امتیاز، اما آقایان در فدراسیون اول می‌گویند کسر امتیاز بعد بازی بدون تماشاگر.

سینا حسینی / افزایش هنجارشکنی‌ها و رشد چشمگیر بد اخلاقی‌ها در محیط‌های ورزشی ایران، نشان‌دهنده ناکارآمدی رویکرد فرهنگی حاکم بر این حوزه است و ضرورت بازنگری جدی در سازوکارها و سیاست‌های مرتبط را آشکار می‌سازد. تجربه نشان می‌دهد نوع برخورد مدیران باشگاه‌ها و دیگر عوامل درگیر با ورزش، تاکنون نتوانسته است موجب کاهش ناهنجاری‌ها شود. رفتارهای هیجانی برخی مدیران، مربیان و بازیکنان، همراه با عملکرد برخی رسانه‌های باشگاهی، باعث شده است بد اخلاقی‌ها به سکوها و هواداران منتقل و انواع و اقسام رفتارهای پرخطر و ناهنجار در محیط‌های ورزشی مشاهده شود.

پرخاشگری از زمین به سکوها منتقل می‌شود

عبدی: با جریمه نمی‌توان در استادیوم‌ها فرهنگ‌سازی کرد

گفت‌وگو

پریسا غفاری / افزایش بد اخلاقی و قانون‌گریزی در ورزشگاه‌ها، بویژه استادیوم‌های فوتبال، به یکی از چالش‌های جدی فرهنگی در ورزش تبدیل شده است. میزان خشونت و رفتارهای پرخاشگرانه در محیط‌های ورزشی به حدی افزایش یافته است اکنون اکثریت قریب به اتفاق چهره‌های ورزشی معتقدند برای بهبود این وضعیت نیازمند تصمیمی جدی هستیم، چرا که ادامه این روند می‌تواند به بروز اتفاقات ناخوشایند در آینده منجر شود. حسین عبدی، از مربیان بااخلاق فوتبال ایران، با ابراز نگرانی از وضعیت موجود در برخی ورزشگاه‌ها و محیط‌های ورزشی به خبرنگار «ایران» می‌گوید: «آموزش هواداری، حلقه مفقوده فوتبال ایران است. آموزش باید برای تمام ارکان فوتبال وجود داشته باشد، زیرا اصلاح فرهنگ فوتبال تنها به تماشاگران و بازیکنان محدود نمی‌شود. وقتی در یک باشگاه شاهد درگیری‌های پرخاشگرانه بین یک مدیر عالی ورزشی و یک چهره سرشناس ورزشی هستیم، همین رفتار خشونت‌آمیز به بازیکنان و تماشاگران نیز منتقل می‌شود.» متن کامل گفت‌وگوی «ایران» با حسین عبدی را در ادامه می‌خوانیم.

چرا فضای فوتبال این قدر پرتنش شده است؟

وقتی افرادی وارد فوتبال شدند که اخلاق چندانی از این رشته نداشتند و تنها به دلیل جذابیت، معروفیت و مسائل مالی در دو دهه گذشته به این حوزه وارد شدند، بی‌فرهنگی

اگرچه ارکان قضایی فدراسیون‌های ورزشی با اعمال جرایم نقدی و محرومیت‌های انضباطی تلاش داشته‌اند از تکرار خشونت‌ها جلوگیری کنند، اما استمرار این اتفاقات تلخ و بروز حاکم بر این حوزه است و ضرورت بازنگری جدی در سازوکارها و سیاست‌های مرتبط را آشکار می‌سازد. تجربه نشان می‌دهد نوع برخورد مدیران باشگاه‌ها و دیگر عوامل درگیر با ورزش، تاکنون نتوانسته است موجب کاهش ناهنجاری‌ها شود. رفتارهای هیجانی برخی مدیران، مربیان و بازیکنان، همراه با عملکرد برخی رسانه‌های باشگاهی، باعث شده است بد اخلاقی‌ها به سکوها و هواداران منتقل و انواع و اقسام رفتارهای پرخطر و ناهنجار در محیط‌های ورزشی مشاهده شود.

«ایران» بررسی می‌کند؛ علل رشد بد اخلاقی‌ها و افزایش قانون‌گریزی در محیط‌های ورزشی

وقتی اخلاق قربانی درآمدهای نجومی می‌شود

بخش اول: عوامل فردی: مرور رفتارهای فردی بیانگر این حقیقت تلخ است که خودمحوری برخی ورزشکاران و مربیان، ضعف مهارت‌های کنترل هیجان و مدیریت خشم، نقش بسیار مؤثری در شکل‌گیری این فضا دارد.

بخش دوم: عوامل سازمانی و مدیریتی: ضعف نظارت و کنترل مدیران باشگاه‌ها و فدراسیون‌ها، نبود فرهنگ سازمانی مبتنی بر اخلاق و احترام به قوانین، تمرکز بیش از حد روی نتایج و درآمدزایی و کم‌توجهی به رفتار حرفه‌ای و ورزش منصفانه، همراه با شیوه‌های انضباطی ناکارآمد یا ناقص که اثر بازدارنده کافی ندارند، همگی زمینه‌ساز ناهنجاری‌ها هستند.

بخش سوم: عوامل رسانه‌ای و فرهنگی:

پوشش و برجسته‌سازی رفتارهای غیراخلاقی به جای رفتارهای حرفه‌ای، ترویج هیجان‌زدگی و پرخاشگری از طریق رسانه‌های ورزشی و شبکه‌های اجتماعی و الگوسازی منفی برای هواداران و نسل‌های جوان، از مهم‌ترین عوامل شکل‌گیری این رفتار ناهنجار به شمار می‌رود. کارشناسان و صاحب‌نظران با نقد این رفتارها، بر ضرورت افزایش سختگیری برای اصلاح فضای موجود تأکید دارند، اما بخش عمده راهکار به توسعه زیرساخت‌های اخلاقی و فرهنگی بازمی‌گردد. ایجاد پیوست‌های فرهنگی و آموزشی در کنار اقدامات انضباطی، تنها مسیر حل ریشه‌ای این معضل است. مادامی که نگاه درآمدزایی به بی‌انضباطی و هنجارشکنی وجود داشته باشد و

شده و روی این موضوع کار می‌کند تا لیدرها به شکل منسجم‌تر و با شعارهایی با شدت کمتر هدایت شوند. در فوتبال، تقابل تنها در زمین نیست، بلکه جدال سخت‌تری در سکوها رخ می‌دهد. اما آیا در رأس کانون هواداران، فرد فرهنگی به کار گرفته شده؟ این موضوعی است که باشگاه‌ها باید به درستی اقدام کنند.

به نظری آید جریمه‌های میلیاردری کمیته انضباطی بیشتر به نفع درآمدزایی فدراسیون است تا رفع خشونت؟

باید فرهنگ‌سازی کنند. این باشگاه‌ها مگر کانون هواداران ندارند؟ بله، چند سالی است کانون هواداران تشکیل

هیچ کاری برای فرهنگ در ورزش انجام نداده‌ایم

ابوالقاسم پور: فرهنگ‌سازی با شعار و حرف ایجاد نمی‌شود

حد حرف باقی می‌ماند.» او در ادامه توضیح می‌دهد: «اگر تمام کسانی که در عرصه مدیریتی باشگاه فعالیت می‌کنند، در کنار مسئولیت‌های حرفه‌ای خود، مسئولیت فرهنگی و ارزشی نسبت به خود و جامعه را نیز بر عهده بگیرند، بدون شک یک خروجی ارزشمند در ورزش کشور خواهیم داشت.»

ملی‌پوش اسبق تیم ملی فوتبال همچنین معتقد است: «برخی افراد زیرکانه وارد حیطه هواداران می‌شوند تا از این طریق هم محبوبیت کسب کنند و هم در نتیجه بازی‌ها تأثیر بگذارند. با اینکه در دهه‌های زندگی می‌کنیم که تمام زندگی ما تحت تأثیر فضای اینترنت و شبکه‌های اجتماعی قرار

مدیران باید به سمت اخلاق مداری بروند

جرایم نقدی می‌تواند بازوی بازدارنده‌ای برای بی‌اخلاقی‌ها و بی‌فرهنگی‌ها در ورزش باشد، البته به شرط آنکه مطابق با میزانی از بی‌اخلاقی تعیین شود و مدیران نیز مکلف به اجرای آن باشند. این مسائل باید توسط باشگاه‌ها و رؤسای هیأت‌ها پیگیری شود. وقتی در فوتبال دنیا بازیکنی می‌تواند گلزنی کند اما به خاطر رسیدگی به مصدومیت بازیکن حریف از این کار صرف‌نظر می‌کند، پس فوتبال‌لیست‌های ما نیز می‌توانند اخلاق و فرهنگ را در زمین

کارمان پولادی
دبیر فدراسیون
ورزش مجلس

جرایم انضباطی تنها مسکن هستند و باید ریشه‌یابی صورت گیرد. با جریمه نمی‌توان در استادیوم‌ها فرهنگ‌سازی کرد. باشگاه‌ها خود باید طرفداران‌شان آرام و اصلاح را از درون آغاز کنند. فدراسیون نمی‌تواند مستقیماً در فرهنگ‌سازی باشگاه‌ها دخالت کند. شاید تنها راه چاره به جای جریمه، تشویق تیم‌هایی باشد که به شکل فرهنگی و متعارف رفتار می‌کنند، چه در زمین و چه در سکوها. اعطای تسهیلات حتی مادی می‌تواند ذهنیت‌ها را تغییر دهد و مسابقات به جای تنش، فقط جنبه رقابت پیدا کنند.

برخی افراد زیرکانه وارد حیطه هواداران می‌شوند تا از این طریق هم محبوبیت کسب کنند و هم در نتیجه بازی‌ها تأثیر بگذارند

بازیکن از سوی فدراسیون نیز تأثیری ندارد، زیرا این جریمه معمولاً توسط باشگاه پرداخت می‌شود و برای بازیکن، هزینه‌ای واقعی محسوب نمی‌شود. بهترین راه، به نظر من، محرومیت هواداران از پنج جلسه بازی خانگی است که بسیار مؤثرتر از جریمه نقدی در پیشش باشد، او هر چیزی خواهد گذشت؛ البته به شرط آنکه هیچ استثنایی برای تیم‌ها در نظر گرفته نشود و مسئولین شهری یا مدیران و مقامات ارشد، بخششی برای آنها اعمال نکنند.»

برخورد جدی در انتظار متخلفان

محمدعلی قدوسی
مسئول
دبیران حقوقی
فوتبال فدراسیون

اجرای نظم عمومی ورزشی و تحقق عدالت ورزشی دو رکن اساسی هستند که فلسفه تشکیل ارکان قضایی در هر فدراسیون است. بدون تردید، جذابیت فوتبال تنها در برگزاری مسابقات با استانداردهای فنی و تخصصی خلاصه نمی‌شود؛ بلکه رعایت قوانین و اصول اخلاقی توسط تمامی دست‌اندرکاران—از بازیکن و مربی گرفته تا تماشاگر—زیبایی و شور رقابت‌ها را چند برابر می‌کند. انتظار می‌رود که با هر نوحه یا فوتبال ملی خدمات ارزشمند ارائه کرده‌اند، توجهی ویژه به نظم عمومی و اخلاق ورزشی

افزایش هزینه قانون‌گریزی تنها راه درمان

مصطفی پوردهقان
عضو فدراسیون
ورزش مجلس

مقوله فرهنگ‌سازی در ورزش دو وجه دارد. اول آنکه خود باشگاه‌ها، به‌عنوان متولیان اصلی حوزه ورزش، باید به‌طور دقیق برنامه‌ریزی کنند تا همه دست‌اندرکاران، از جمله مدیرعامل، بازیکنان، مربیان، رسانه‌های باشگاه و سایر عوامل مرتبط، در چهارچوب مشخص عمل کنند و سیاستگذاری کلان باشگاه را رعایت کنند و از خط قرمزهای تعریف شده عبور نکنند.

چنانچه فردی از مجموعه عوامل باشگاه قانون را زیر پا گذاشت، سیستم تنبیه و تشویق باید بدون ملاحظه اعمال شود تا کسی جرأت نکند با رفتار نامعقول و ناجب، سیستم باشگاه را زیر سؤال ببرد. قطعاً تبعیت از چهارچوب‌های قانونی می‌تواند فضای حاکم بر ورزشگاه‌ها را بهبود بخشد.

بخش دیگر به سیستم نظارت فدراسیون‌های ورزشی و دستگاه‌های ورزش بازمی‌گردد.

اگر فدراسیون‌های ورزشی بدون اغماص با بد اخلاقی‌ها و افراد قانون‌گریز برخورد کنند، قطعاً کسی جرأت نمی‌کند به سمت رفتارهای خلاف قانون و اخلاق حرکت کند. وقتی بدون در نظر گرفتن رنگ‌ها و نام‌ها و متخلفان و قانون‌گریزان برخورد کنیم، دیگر افراد به خود اجازه نمی‌دهند به سمت قانون‌گریزی بروند.

ورزش‌ما نیاز به تصمیمی جدی و مهم دارد. وقتی عده‌ای علاقه‌ای به رعایت قانون ندارند و با پرخاشگری و بد اخلاقی، به دنبال مسموم کردن فضای ورزش هستند، باید بدون کوچک‌ترین مصلحت‌اندیشی با آنها طبق قانون برخورد شود تا فضای ورزش از لوث این قانون‌گریزان پاک شود.

مطمئناً با پافشاری بر اجرای قانون مداری و تبعیت از قانون، دیگر اجازه نخواهیم داد که جایگاه اسطوره‌ها مورد آسیب قرار گیرد.

از طرفی، برخورد جدی با افراد متخلف، فضای ورزشگاه‌ها و محیط‌های ورزشی را به سمت محیطی هدایت می‌کند که خانواده‌ها بتوانند به‌راحتی به تماشای مسابقات ورزشی بنشینند و از تماشای رویدادهای ورزشی لذت ببرند.

اگر ورزش را تمیز کنیم، لطف بزرگی به خانواده‌ها کرده‌ایم، زیرا آنها با آرامش خاطر می‌توانند به محیط‌های ورزشی بایند و کوچک‌ترین دغدغه‌ای بابت آسیب‌های اجتماعی نداشته باشند.

باید فضا را به سمتی ببریم که هیچ فردی جرأت قانون‌گریزی به خود ندهد و اگر کسی قانون را زیر پا گذاشت، با او چنان برخورد شود که سایرین جرأت تکرار آن را نداشته باشند.

وقتی هزینه تخلف بالا رود، قطعاً همه به رعایت قانون و اخلاق مداری ترغیب می‌شوند و دیگر نیازی به خط و نشان‌های بیپوده نخواهد بود.

ما باید با آسیب‌شناسی کامل و شناسایی نقاط ضعف، فرهنگ‌سازی ایده‌آل را پیش ببریم و فضا را به سمتی هدایت کنیم که همه خانواده‌های ایران از حضور در استادیوم‌ها استقبال کنند، نه اینکه به خاطر عده‌ای قانون‌گریز از این فضا متواری شوند.